

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15, CELOLETNO DIN 60/ZA INOZEMSTVO JE DODATI POŠTNINO/ OGLASI PO CENIKU/ POSAMEZNA ŠTEVILKA PO DIN 150, POŠT. ČEK. RAČ. 13.188

ORJUNA

VREDNIŠTVO IN VPRAVA V ČITELJSKI TISKARNI/ ROKOPIŠI SE NE VRAČAJO/ ANONIMNI DOPIŠI SE NE PRIOBČV- JETJO/ POŠTNINA PLACANA V COTOVINI TELEFON ŠTEV. 906.

Izključenje ing. Ilije Čavljine.

Na seji Glavnega odbora Orjune v Splitu dne 5. in 6. septembra 1926 je bilo soglasno sklenjeno, da se g. ing. Čavljina izključi iz Orjune radi izdajstva (člen 9. statuta in člen 10. disciplinarnega reda od 1. maja 1923), izvršenega s tem, da je imenovani poizkušal zavesti člane Orjune zagrebske oblasti z namenom, odvojiti jih od organizacije. DIREKTORIJ ORJUNE.

Objava Glavnega odbora Orjune.

Split, 7. IX. 1926.

Glavni odbor Orjune je pretrsal na svoji seji dne 5. in 6. septembra prilike v organizaciji ter politično situacijo v zemlji. Konstatirana je bila ob tej priliki popolna enotnost v vseh aktualnih vprašanjih. Vsi sklepi so bili sprejeti soglasno.

V celi organizaciji je očuvana absolutna disciplina navzlic neuspelim poizkusom poedincev izzvati spore v orjunaških vrstah. Brez ozira na šikanacije oblasti je porastlo v vseh oblastih število članov in organizacij.

Orjuna konstatira, da leži mnogo krivde za sedanje neznosno stanje v zemlji i na jugoslovenskih grupah, katere so opetovano sklepane kompromise s separatističnimi in ekskluzivističnimi strankami ter s tem podpiranjem prispevale k dejstvu, da sta postala danes separatizem in plemensko grupiranje veliki razlogi. Orjuna obsoja vse te zveze v preteklosti in sedanosti, ker so v bistvu samo škodljive in nekoristne jugoslovenski misli, ki mora biti bitni pogoj vsake zdrave državne politike.

Po tolikih razočaranjih je danes, ko so vse nejugoslovenske partije dokazale, da jim je več do oblasti in partizanskih interesov, nego do napredka države in ko nastaja baš radi tega živo gibanje v vseh narodnih krogih, dolžnost

vseh iskreno jugoslovenskih grup, da odstopijo od kompromisov in nemogočih sporazumov ter da se namesto s sovražniki jugoslovenstva zblizajo kar najtesneje med seboj. Sedaj je bolj kakor še kdaj doslej potrebna enotna jugoslovenska fronta, ker je ravno sedanji čas pripraven za močno in splošno jugoslovensko protiofenzivo. Orjuna bo s svoje strani ukrenila iskreno in nesebično vse za ustvarjenje te fronte in z osveženim zanosom započela nadaljnjo nepomirljivo borbo proti vsem neprijateljem Jugoslovenstva. Jugoslovenske grupe morajo postati makar še razdeljene brezkompromisno borbene, ako hočejo, da se sestanejo skupaj na isti liniji. Orjuna je vedno pripravljena s temi grupami sporazumno započeti novo dobo brezkompromisnosti in borbenosti, v znamenju koje pozdravlja in bo pozdravljala vsak njihov uspeh v tem pravcu.

Orjuna bo pri vsem tem odbržala svoje nad- in izvenpartijsko stališče v nameri, da bo zamogla baš radi tega stališča nadaljevati delo pri omenjenem združenju in unifikaciji jugoslovenskih političnih moči.

Predsednik:
dr. L. Leontić.
Gl. sekretar:
Čiro Čičin Šain.

Jugosloveni, na okup!

Zgodovina nas uči, da se točasni dogodki nikdar pravično ne ocenjujejo in da leži večina vzrokov nenadnih pokretov baš v tem, da spričo dnevnega vrvenja ni bilo posvečeno dovolj pozornosti tajnim silam, ki uravnavajo tok razvoja raznih narodov. Ta pojav zmoremo opazovati osobito še v naši zemlji, kjer vlada pri onih, ki jim je dana v roke skrb za narod, absolutna brezbriznost za posledice

ce sedanjega poteka dnevnih dogodkov. Sporazumaške orgije in anarhija, vladajoča danes na odgovornih mestih, sta pritrjala zemljo na rob finančnega ter političnega propada, da je končna katastrofa samo še vprašanje časa. Narod je pričel obupavati nad vsem in kdor hodi v teh časih po naših selih med preprostim ljudstvom, ta zamore doumeti globino onih prevsranj, ki se vrše v razočarani ljudski

LISTEK.

Spomini iz Dobrudže.

(Junaška smrt polkovnika Milorada Matića.)

V Dobrudži sem prvič videl srbsko divizijo tedaj, ko je postala znamenita kot predstraža, po razkopanih in zamazanih holmcih pred Kokardžijo. Videl sem jih šele, ko so se bili ustavili po težkem in mučnem umiku. Zapustili so bili črto Giskun-Kara Orman, da bi se pomaknili na črto Rašovo-Kokardžija-Kobadin. Navzlic dolgem in utrudljivemu pohodu, so ljudje še dobro in sveže izgledali, trup pripravljeneh za juriš.

Ti junaki niso zahtevali odmora. Njihovi pogledi se niso vračali v ozadje, kjer so četni kuharji pripravljali juho nad brlečim ognjem. Stali so ponosno kot borci, uprtili oči proti jugu, odkjer se je čul grom topov in od koder so pričakovali Bolgarov.

Med četami se je pričelo neko nenadno in požurjeno gibanje. V trenutku so bili postrojeni vodi, čete in

bataljoni. General, komandant Dobrudške armije je prihitel, da pregleda čete. Nasproti mu je pristopil komandant Srbske divizije polkovnik Hadžić in strumno raportiral. Ko je general obšel čete je bilo čuti iz njihovih vrst gromoglasni: »Živijo! Živijo! Živijo!« Za tem je zavladala veličastna tišina. General je korakal ob četah in se prijateljsko razgovarjal z vojniki. Izkoristil sem to priliko in pristopil k nekemu polkovniku. Na kratko pristrizena brada mu je pokrivala značilno, kot iz kamna izklesano lice. Preko njegovih ledeno mirnih črt se je prelivaj komaj sluten žarek dobrohotnosti.

»Moji ljudje bodo danes zadovoljni«, mi je dejal polkovnik. Današnji dan jim bo dal poleta za cel teden. Gospod! imam pa tudi silen polk. V mojem polku so sami Srbi, bivši podaniki Avstrije. Spočetka se zbog tega skoro ni vedelo, kaj je moči od teh ljudi pričakovati. Jaz sem imel vanje poverenje od prvega hipa. Mislim sem to je naša kri. In to mi je bilo dovolj. Avstrija jih ni mogla pokvariti. V resnici ne zna ona ustvarjati vojakov, ne zna pa jih tudi hraniti. Imel sem prav. Da, imam diven polk.«

duši. Partizani s svojimi tiskovnimi priganjači zanikujejo vse te izpremembe v miljeju njim preje na slepo udanih mas in govoriijo še vedno o sklenjenih vrstah ponižanih in razžaljenih, ki so jih postavili v prostodušni zaupljivosti v parlament in posadili na ministrske fotelje. Verjetno je tudi celo, da bi jih eventualne volitve zopet postavile na stara mesta in da bi ne nudile slike razpoloženja naroda, kateremu je dovolj besedi in politike in ki bi defilirali mimo volilnih žar samo zavoljo miru in navade. V bistvu pa ostane neutajljivo dejstvo, da objema široke mase nezadovoljstvo in apatija, ki utegneta postati še strašna opasnost zemlji. Z njima sporedno prihaja i spoznanje škodljivosti povojnega negativizma, ki je bil prerodovitna njiva za uspevanje raznih demagogov, brezvestnih politikov in spekulantov.

Orjuna motri pazno vse to pregrupiranje in vrvenje! Svestna veslike misije, ki jo je prevzela kot kontinuiteta predvojne nacionalistične omladine in izvršiteljica oporoke stotisočev padlih za Veliko Jugoslavijo z možnostjo popolnega izživljenja vseh energij njenih državljanov, se budno pripravlja v tišini na veliki moment in čaka samo na hip, ko bo beseda postala meso. Pri tem pripravljaju jo vodijo samo nesebični cilji in želja pomoči narodu. Od todi tudi njena volja ostati samo pokret brez namere pretvoritve v kakršnokoli formo parlamentarnega ustroja. Kot taka izstopa sedaj iz stališča

Orjuna in češčenje mas:

Reakcionarji.

Mala notica na naslov častilcev mas in demokracije je silno razburila drage prijatelje okoli »Narodnega dnevnika«, ki so posegli povodom te notičice po najtežjem orožju in z njim prijadrali na megdan junački v nameri, da Orjuno stigmatizirajo kot najreakcionarnejšo bitje pod milim solncem zadovoljne Eshaezije. Po daljšem uvodu o demokracijah v drugih državah se pogloblja modri »Narodni dnevnik« in medias res ter prične deliti najstrožje ukaze »Orjuniki«, ki javno izpoveduje, da ji prav nič ne imponirajo mase naroda, v katerih vidi samo »orjaka brez možgan, glupega kot noč.«

»Orjuna« je vedela pri priobčenju te notice, da bo zadela v črno in na smrt razžalila oboževalce bolne demokracije; zato jo ta napad prav nič ne preseneča. Lepa in vabljava je uloga branitelja mas in naroda. Toda kdo je mar, ki more pri vsem čaščenju števil in mate-

močilca in posega prvič v aktivno politično borbo s pozivom vsem jugoslovenskim grupam, da se ujedinijo v močno jugoslovensko fašingo, ki bo z naletom mož, pripravljeneh zmagati ali umreti, razbila v senci državnih bajonetov in vidovdanske ustave vzrastlo fronto separatistov, ki so danes že ujedinjeni v želji čim globlje potegniti plemenske meje in zasilno formulo smešnega eshaesarstva stvoriti v dejstvo. Malenkostni oziri in ovire, ki ločijo danes že itak pičle jugoslovenske grupe, ne morejo biti resna zapreka pri izvršenju tako velikega cilja, kot je zmaga borbenega Jugoslovenstva nad trulavinami jalovih plemenskih ostankov, zbog katerih je naša zemlja izgubila le že vse preveč naravnih sil, ki bi jih bilo mogoče dokaj koristneje izrabiti v plemeniti tekmi za dobro in napredek države ter okupljanje vseh pod zastavo dela in poštenja.

Orjuna je izrekla svojo odkrito in možato besedo. Na Jugoslovenih strankarjih je sedaj red za odgovor, ki bo dokazal, da so vse besede, ki so jih govorili širom naše zmlje, poštene in odkrite, kakor so orjunaške.

Orjunaši pa bomo medtem takoj pristopili v smislu zedanih pripravljajočih se navodil k izvrševanju sklepov zadnje seje Glavnega odbora Orjune, da ne bodo nade, ki se stavijo na naše bataljone, enkrat nego stokrat potrjeneli!

terege je zašla. Njemu sta masa in z njo zvezana demokracija vse, ne pomisli pa, da ni menda takozvane parlamentarne države na svetu, kjer bi vladala neznosnejša osebnost diktatura, kakor pri nas, kjer obvladata Radičeva in Pašičeva fašmilija vso politično areno ter vedrita in oblačita po mili volji.

Branilci demokracije in parlamentarizma se bore proti reakcionarni in zlonosni diktaturi. Ne vidijo pa, da vlada danes pri nas že popolna diktatura dveh partizanov, ki pa ne marata nositi odgovornosti za njuna dela, nego jo lepo trasirata na parlamentarizem in sirotico demokracijo, ki morata odgovarjati za vse grehe obeh teh zlikovcev, kakor nesrečni izraelski grešni kozel. Gospodje trdijo, da voli narod poslance. Nastopi teh dveh partizanskih diktatorjev pri razračunavanju z raznimi disidentii pa pričajo, da temu ni tako in da volijo narodne poslance le oni sami in da morajo biti ti poslušni kot neboljena deca samo njim. Omenimo naj tu zgolj Ljubo Jovanovića in dr. Nikića, ki sta morala že tisočkrat prečuti z njunimi molajci, da sta postala to kar sta bila samo po milosti in prevdarni do brotljivosti strankinih šefov. Poleg tega pa je baš tajna zakulisna borba, ki se vodi za zrušenje sedanjega režima, v bistvu samo borba za prevlast slučajno nekoliko vstran potisnjenih jakih partizanskih licnosti, ki se jim hoče i v nadalje polne vlade nad celo zemljo.

Lepa je primera z demokracijami zapadnih in severoevropskih držav. Upoštevati pa je potreba pri tem to, da so tam ljudje drugega kova, kjer plačujejo delavce v šilingih in postavljajo ministrske predsednike na zatožne klopi, nego pri nas, kjer zastoj pričakuje mo od oboževanega parlamentarizma, da bi po dolgih osmih letih pristopil k razčiščenju naših stranknih razmer in povedel ubogi narod k lepši bodočnosti. Demokracija doni prijetno zapadnim ušesom, kjer v bistvu tudi nekaj predstavljaja. Pri nas pa so doslej v njenem imenu samo demagoško varali in izkoriščevali naš nevedni, dobri narod, ki mora baš zavoljo pokvarjene demokracije in njenega neboljnega balkanskega parlamentarizma nositi pretežki križ trpljenja prevaranih in izkoriščanih. In ker se borimo proti tej demokraciji, smo reakcionarji!!

»Narodni dnevnik« pa hoče biti tudi duhoviti in konstatuje logično na podlagi njegovih izpadov, da izhaja naš napad na demokracijo jugoslovenskega porekla iz jeze, ker ne pridemo do vlade. Ta ugotovitev je tako neresna, da v »Narodni dnevnik«, ki hoče biti celo resen list, v resnici prav nič ne

joč vas, poljubljam cel vaš polk!« Moža sta ostala dolgo časa v objemu. Med tem pa je vladala po prostornem polju med desetisoči, smrtna tišina. Umolknilo so celo topovi. Lahke lastovice so cvrčale pod višinami modrega neba. Zdelo se je, kot da je razsulo nebo veliko slavo in blagoslov nad temi krvavimi poljanami. Ko sta se general in polkovnik spustila, igrate so na njunih licih solze. Nista bila sama tedaj, ki sta vzhučeno plakala. Polkovnik Hadžić pozdravi s sabljo in neizmerni trikratni poklik: »Živel« zapolje daleč doli na jug... proti Bolgarom.

Po treh dneh sem ugledal na poti v Peštero, ki se vije med hribočki obraslimi s koruzo mnogo begunskih voz. Nenadoma zapazim počasi in skoro žalostno se pomikajoč vozček. Pred njim sta šla dva srbska častnika. Bila sta oba moja znanca. Ustavili smo se. Z globoko žalostjo sta mi pokazala na pokriti voz. Izpod rjuhe se je belila roka z ledeno dlanjo.

»To je polkovnik Matić!« mi reče eden častnikov. »Ranjep?«

»Padel je!«
»Kdaj?«
»Pred par minutami.«
»In kje?«
»Padel je braneč mal grebenček pri Kokardžiji.«
Spomnim se na oni grebenček, ki mi je ugajal.
»Bil je med vojniki v prvih vrstah. Ze pred eno uro je bil ranjen v desno roko.«
»In kaj je storil po tem?«
»Vzel je sabljo v drugo roko in nadaljeval borbo.«

Zaklonil je prvi bataljon za neki mali zid in čakal tam neprijatelja. Ko se mu je zdelo, da je sovražnik dovolj blizu, je vstal in zaklical, kakor lev večkrat: »Naprej! Naprej!« Baš v tem hipu ga je zadela krogla v sredo ust. Ker jih je imel odprta mu ni poškovala niti zob, niti ust. Lice je ostalo neranjeno, zrno pa je predrlo vrat. Zgrudil se je mrtev na zemljo.

»Naprej!«
Nato so se morali umakniti petsto metrov. Vojniki pa se niso hoteli popreje pričeti umakniti, dokler se niso prepričali, da je truplo njihovega polkovnika odnešeno.

Robert de Fler.

spada. Saj čivkajo že vrabci, da bi ta cilj lahko dosegli že davno, če bi se nam hotelo deliti vlast s sedanjimi vladodržci, ki nam niso samo enkrat nudili roko v spravo in izmirjenje. O tem vsaj nekateri gospodje blizu N. D. niso baš neinformirani, odkar jim ne ugaja več starci!

Očitano nam dalje, da se mi ne zavedamo dejstva, da je narod izvojeval z orožjem Jugoslavijo in da ta narod sramotimo mi, ki smo izšli iz njegove srede. Gospodje, prlestajte vseh pet letnikov naše »Orjune«. Pokažite nam stavke, kjer bi jugoslovanski nacionalisti samo z najmanjšo prikrivostjo mislili to oporekati. Poglejte pa tiste, ki jih vi zagovarjate in ki se skrivajo za široka ramena naše demokracije in partizanstva. Pokažite nam med njimi enega, ki je z narodom pretrpel vsu Golgoto in izpil kupo do dna. Ozrite se natančno po njihovih licih in povejte, da li niste spoznali med njimi onih, ki so v skrbi samo za se kot vladodržci v imenu naroda rekvirirali za se najgloblje kleti, da so v njih očuvati svoje sive glave in brade pred bombami avstrijskih aeroplanov. Morda se vam bo zjasnil spomin, ko boste med temi zastopniki demokracije nega parlamentarizma našli vsaj katerega onih, ki so povpraševali neprestano, če je že priplula zavezniška ladja, ki jih bo v spremstvu torpedovk ponesla iz srede nesrečne ljudstva med veselo družbo v Nizzi, kjer jim bo moč govoriti opravljeni kriminalne posle s tihotapljenjem platine in drogerij v korist neprijatelju.

Rogate se nam, da smo mi iz tega naroda izšli. Mi tega nismo

nikdar tajili, nego smo se s tem narodom za svobodo zemlje tudi borili, ko je še marsikdo izmed vaših prodajal kot avstrijski poverjenik sladkor po zarobljeni Sloveniji in ko je jedva vedel o tem, da se bidejo kje jugoslovanski dobrovoljci. V vrstah tega borečega naroda ni bilo niti vas, niti njegovih predstavnikov, ki so bili tedaj samo »mrtva hiša«. Njih legalni predstavniki — vlada pa je uporabila tedaj svojo moč samo za to, da je vrgla legendarnega junaka — mučenika Putnika in pripravljala smrt najboljsem revolucionarnim elementom vojske, ki jim je bilo že demokracije tudi preveč do grla, kakor danes nam. Drugo poslovanje te vlade pa se še danes odraža samo v blagajniških izpiskih izplačanih ministrskih plač in dnevnih narodnih poslancev ter vpisnih protokolih, kjer ji stoji redno pri slehernem aktu stereotipna fraza »progutala ga nemačka podvodnjaka«.

S hvaljenjem demokracije se gospodje v naši zemlji pod sedanjimi razmerami ne bo več delež prišlo, najsij konstatirate z vaših vsegavevnihih položajev vse kaj drugega. Pojdite med naše mase in dobro preštudirajte njihovo razpoloženje, pa boste morda še celo vi spoznali, da so minuli časi govorenja in obsipavanja naroda s frazami, ki doslej še niso niti pognale najsneteljivejšega klasja, dočim rodi delo od vas toliko zaničevane in neresne Orjune že prav bogato setev obetajočo žetev, kar vidijo vsi, ki jih ni kruta usoda udarila s kurjo slepoto partizanskega fanatizma presrečete ga sovraštva.

A. V.

Čehi in Italijani.

Ototovo je, da Orjunaši ne gledamo baš s posebnim veseljem moledovanje Čehov okoli fašistovske Italije in njenih reprezentantov in da so po našem mnenju to koketiranje prav nič ne sklada z idejami, katere vedno propoveduje zlata Praga, kot nosilka vseslovjanstva. Odtod tudi naše stališče napram češkimi fašizmom, s katerimi nimamo nikakih vezi, ker smatramo, da morajo najti nacionalisti slovanskih narodov v zgodovini in živitu svojih narodov dovolj opore za svoj razvoj in ideologijo, ki li ni potreba prav nič pečatov in imprimatov tretjega imperikalističnega Rima, Quirinata in Vatikana. Smatramo tudi umestnim, da se to severnim bratom in zaveznikom v dostojni formi pove in razloži. Nikakor pa ni potrebno napadanje v toliki meri, kot si ga je dovolil eden naših časopisov, ki smatra potrebnim deliti nauke Čehom na zelo čuden in nebratski način. Jugosloveni napadamo Čeha, da gledajo vse preveč v Rim, ne pomislimo pa, da smo baš Jugosloveni oficelno največji prijatelji Rima črhil srca in krvavega diktatorja. Kdor pozna metode dr. Niščiča in njegovo operiranje z dispozičskimi fondy in odjekom tega disponiranja v tujem časopisju, ta ve, da nismo Jugosloveni v osebi našega promodrega zunanega ministra doslej zamudili niti ene prilike, da ne bi našega prijateljstva z veliko zapadno zavezni-

primerno povdarili. Znano je, da nas zunanji svet le slabo pozna. Informacije o našem stanju črpa iz nam sovražnih virov ali pa iz poročil našega tiskovnega oddelka zunanega ministrstva, ki daje vedno tako oficelna poročila, da ne more nihče dvomiti o tem, da smo si v resnici najiskrenejši zaveznički z onimi onstran Javornika. Ako so tem uradnim našim poročilom nasledli v Čehi, kdo jim zamore za to zametiti, osobito če pomislimo še na to, da so bile v Italiji številne čehoslovaške legije, ki so poleg izdaj Italijanov pri Pijavi, odnesle tudi lepše spomine iz dežele limon in pomaranč, kjer so preživeli marsikateri prijeten dan. Na nas Jugosloveni pa je, da brate Čehoslovaške primerno poudučimo in da jim odpremo oči k spoznanju velike resnice, da ni vse zlato, kar se svetli in da imamo Jugosloveni poleg oficelne politike jugoslovenskega Richelieuja še drugo, povsem diametraino, ki odklanja smer jugoslovenskih simpatij od večnega Rima v kotu stoosemdesetihi stopenji. Ko bomo to izvršili in brate Čehoslovačke dovoljno informirali, potem pa bomo imeli po nadaljevanju njihove sedanje taktike napram Rimu pravo do obsojanja, ki pa je še tudi zelo dvomljive vrednosti, če pomislimo na orlovsko romanje v Rim in odločne spore Čehov z eksponentom črnosrajniškega Rima — Vatikanom.

Janez Trpin.

Konec slov. srednjih šol v Italiji.

Z reformo srednjih šol po naučenem ministru Gentiliju leta 1923 je bila že započeta usoda slovanskih srednjih šol v Italiji. Hrvatskih srednjih šol tedaj že ni bilo več. Pač pa so tedaj še obstojale popolnoma realna in nižja gimnazija s slovanskim učnim jezikom na Idriji in slovensko učiteljske v Tolminu. Z omenjeno reformo sta bili realna in gimnazija kratkoma odpravljena, od realke so ostali le razredi od petega dalje, vsako leto pa je odpadel po en nadaljnji razred, tako da so se letos v juliju za vedno zaprla vrata idrijske realke ravno na predvečer, ko je imela praznovati petindvajsetletnico svojega obstoja. Mesto odpravijene gimnazije v Idriji so s poznejšim odlokom ustanovili nižji oddelek s slovanskim učnim jezikom na tehničnem zavodu v Vidmu (Udine). Učiteljske v Tolminu se je preseloval po novem zakonu, sicer pa je že pred preseloval bilo bolj italijansko kot slovensko, po preseloval pa je ostalo slovensko le po imenu in po učencih.

Oba zavoda sta bila že po zakonu, ki ju je ustanovil, obsojena

na skorajšnjo smrt. S šolskim letom 1927/28 bi moral namreč na obeh zavodih odpasti prvi razred, ker bi tedaj prvi izostal naraščaj iz slovanskih ljudskih šol. V naslednjih letih bi postopoma odpadli naslednji letniki, tako da bi bilo slovanskega oddelka tehničnega zavoda v Vidmu leta 1931 konec, učiteljske v Tolminu pa tri leta pozneje. To pa se je zdelo šolski oblasti vsekakor predolgo. Radi tega so tekem preteklega šolskega leta kratkoma čez noč sredi šolskega leta odpravili nižji oddelek učiteljske in obenem otvorili nižji gimnazijo v Tolminu. S prihodnjim šolskim letom se otvorita samo še zadnja dva višja letnika učiteljske. Toda ta dva ne bosta več niti po imenu slovanska. Oba definitivna učitelja, ki sta bila vsaj po imenu, ako že ne po čustvovanju Slovenci, in od katerih je eden od sedaj vodil zavod, prenehata s poučevanjem na zavodu. Eden je premeščen v južno Italijo, drugi, učitelj risanja po poklicu, bo poučeval slovenščino na italijanski gimnaziji. Kaj bo z ostalimi slovanskimi učnimi močmi, ki so bile vse le pro-

vizorično nameščene, ni znano. Večina bo morala gotovo s trebuchom za kruhom po svetu.

Enaka usoda pa čaka tudi slovanski oddelki tehničnega zavoda v Vidmu. Po neki okrožnici šolskega skrbnika v Trstu morajo namreč s prihodnjim šolskim letom, to je šolskim letom 1926/27, biti vsi zavodi izključno italijanski. Tozadnji odlok ni bil sicer še izdan in bržkone tudi ne bo izdan. Vsekakor pa sta bila tudi oba definitivna učitelja tega zavoda, ki sta poučevala v slovenščini, premeščena.

Sicer ne bo nihče po tem zavodu jokaj, saj je bil obisk tako pičel, da se moramo čuditi italijanski vladi, ki sicer tako pridno štedi in varčuje, da ni že prej ukimila ta zavod, kjer sta bila v prvem razredu reci in piši dva, v drugem takisto samo dva, v tretjem razredu

Pavlica:

Hrvatstvo v Prekmurju.

Ze delj časa se hujska od strani neodgovornih elementov za neko novo Hrvatsko oblast, kakor se je svoj čas za republiko. Razlika v hujskanju je sedaj samo ta, da bodo davki manjši in tudi uradi bodo, ali to pot brez Slovencev. Učiteljstvo slovenske narodnosti pa naj kar odide. Nam ne dala priglavoce to separatistično hujskanje, ker vemo, da proti volji enih kakor drugih se vse izlize v enoto »Jugoslovensko«. In prekmursko ljudstvo je pa naravnost ponosno na svoje staro Slovenstvo, da celo g. Kühar v »Murski Krajini« piše, kako bi mogli mi Prekmurci zavreči naš lep slovenski jezik. O tem gibanju so pisali že vsi naši listi ali priznaje je treba dati samo »Narodnemu Dnevniku«. Ta list je v svoji številki 186. z dne 22. avgusta v članku »Čegav bo plen« tako krasno objektivno opisal razmere in namene gotovih spekulantov, da četudi ni naklonjen našemu pokretu, zasluži vsi hvale. Ta dopisnik se gotovo ni vstavil v grajskih kletih, se ni poslužil grajske kočije in niti ni gledal za interese spekulantov. Izšel je kot »Slovenec«. Clankar jasno kaže, zakaj se je načelo hrvatsko pitalje, on vidi tisoče siromakov v Prekmurju, ki morejo priti do svoje zemlje samo, če bodo upravljali Prekmurje pošteni ljudje, vajeni

poštena od vedno in ne korupcionisti, ljudje, ki jim je narod molzna krava.

Prvo naj rešijo ti odrešeniki svoje zanemarjene razmere, naj odrešijo ljudstvo židovskih pijavk, nato naj se predstavijo našemu ljudstvu. Ne moremo ravno hvalliti naše uprave v Prekmurju, začeta je, več bi se lahko že napravilo ali treba je ugotoviti, da gremo naprej in pošteni prekmurski narod mora na skoraj biti rešen pijavk, ki so ostale še redko posejane v tej krajini. Pod nobeno upravo »Jugoslovensko« se narod ne bo izkoriščal, to si zapomnijo lahko in naprej oni, ki mislijo, da bi se boljše zaradilo, da jim niso v oviro »Slovinci«. Vsi, ki jih je konjunktura privabila tu prek, naj si zapomnijo to, da bo tukajšnji narod sam kupil zemljo in plačal zmerno ceno, to pa pravoostojljivo ali po odločivih zakona, nikdar pa ne s strašenjem ali s silo!

Ko je naš narod delil gorje s svojim voditeljem za Slovenstvo, se gospoda, ki hočejo biti danes odrešeniki, ni pokazala. Prišel je pozneje marsikateri in postal iz »nič« velik gospod, ki si je napolnil prazno malho. Sedaj pa naj taki ljudje še dražijo med nami. Le mirno, ker narodu mine tudi lahko potrpežljivost!

„Pellegrini Jugoslavi“.

Teško je načeti to vprašanje, ki ima jedro v starih tradicijah našega naroda, ki roma že vekove okoli po svetu in ustvarja pravcate tipe pobožnih potovalcev, begajočih in napravljajočih svoj denar ter prosti čas po širnem svetu med Kompostelo, Rimom, Lurdom in Kelmorajnom. Težava leži predvsem v tem, da bodo spriči naših razmer gotovo takoj vstali poklicni zaščitniki krščanstva ter nas radi naše sodbe o slovenskem romarstvu postavili na pranger kot sramotilce verskih običajev in čustev. Navzlic temu smatramo potrebnim izpregovoriti o tem vprašanju brezplodnega zapravljanja denarja in prostega časa naših ljudi po belem svetu.

Pred vojno je bilo »slovensko romanje« zelo cvetoč pojav. Njegov interesne sfere so se razširjale preko vsega ozemlja Avstro-Ogrske in Italije z njenimi tisočimi cerkvami, obsegale so daljno Francijo, kamor so hodili naši ljudje v Lurd. Po svetovni moriji je manj romanja nekako zaspala, da je izgledalo že, kot da bo z ostalimi relikvijami obzora slovenskega rodu slovensko zanesena v ropotarnico in se umaknila naučnim potovanjem, katerega so se bila pričela uvajati z nemalim uspehom. Lansko leto pa je nenadoma vstal zopet v slovenskem človeku nagon po romanju, ki se ni zadovoljil samo s potjo k Mariji Pomagaj, Novi Štifti in vsem nešetim belim cerkvicam naše lepše domovine, nego se mu je zahotelo daljših tur in izletov. Vzбудilo pa je v njem ta, vse preje kakor potrebnj nagon gospoda, ki je prejelja iz Rima ukaz, da naj pridevne slovenske ovčice v večni Rim, kjer se tako manjka lir, ki jih s tolikšno radodarnostjo puščajo po brezdnatih puščicah cerkva večnega mesta brumni slovanski romarji. Kakšno je bilo to romanje, se ve še vsakdo spominjati iz prelepil zabavnih pisem knezoškofa in vladike ljubljanskega, ki ima tako tekoče pero za opisovanje utisov slovenskega Janeza v Rimu, ki ostane

pa štiri in v četrtem šest učencev. Slabo obiskana je tudi italijanska gimnazija v Tolminu, kljub temu, da učencem odpravljenega učiteljskega ni preostajalo nič drugega kakor da se vpisejo v ta zavod. Za prihodnje šolsko leto so povabili še razne italijanske učence iz drugih krajev in veliko si obetajo tudi od Skodnikovoga konviktka, ki naj bi zvalil kaline. Ker pa kljub vsemu prizadevanju noče število učencev rasti, očitajo spletke proti zavodu raznim uglednim osebam v kraju. Radi tega so morale požreti že marsikatero in vršile so se tudi hišne preiskave. Šolski skrbnik Reima v Trstu in naučni minister v Rimu pa bosta poročala svetu, kako se v deželi kar cedi med slovanski manjšini; obenem pa se bodo bahali s številom italijanskih šol v inozemstvu.

Jim roga ves Trst, posmehujoč se zajedno nesrečnim tržaškim Jugoslovenom, očitajoč jim, da oni ne marajo klicati vsaj približno tako iskreno Italiji in Dunaju, kakor njihovi kranjski rojaki. Italija se jih brani štirinajst dni z vsemi možnimi ovirami in jim daje stokrat na znanje, da si jih prav nič ne želi v njeno sredo. Oni pa uporno voglarijo okoli vseh forumov in moledujejo za to, da smejo romati preko njenih mejnikov, katere bi skoro želeli radi uspešnejšega in cenejšega romanja gotovo kje za Zidanim mostom.

In ko se vračajo, pišejo zahvalo zato, ker so smeli proti volji in želji Italije »romanje izvršiti v tako lepem redu« in uživati patronanco fašistovske železniške mlitice, ki je imela strog nadlog, paziti nanje, da se ne bi kdo izmed njih izpozabil in nehote naletel na katerega naših v predobri in preuslužni državi liktorskega svečnja. To nadzorstvo je po pisanju italijanskih časopisov naravnost globoko dojmilo na romarje, ki so jim črnosrajčniki premetavali njih bore culice. Zahvaljujejo pa se tudi »častitim očetom na Sveti Gori«, da so jih pustili v cerkev in da so blagovolili pobrati bogata darila, katere si je trpeča slovanska para odtrgala od ust zato, da se bodo lahko z njimi mastili laški petri, ki so na tako nesramen način indirektno pomagali pri izgonu slovanskih očetov s Svete Gore, kjer čanes gospoduje vsega močnejša italijansčina v cerkvi in samostanu, dočim se slovenščina stiska samo še za vedno praznimi nabrajalniki.

Pokretači teh slovanskih romanj tako radi trkajo na svoja častita prsa in se hvalisajo, da so branitelji slovenstva in njegovi poborniki. Ne marajo ali ne znajo pa uvideti, koliko je ponižanje slovenstva v teh romarskih ekskurzijah slovanskih romarjev po naši zemlji, ki pričakuje od Jugoslavije pač izdatnejših obiskov nego so Mussolinija slaveči romarji, ki zanjo ne pomejnajo v takih okolnostih niti one cene, ki bi jo imeli kaki tibetanski ali hindostanski romarji, ki bi pričeli obiskovati namesto Dolai lame laške patre na Sveti Gori.

Kraški.

Tužni glasi.

Učiteljski koncert in učiteljsko zborovanje v Kanalu prepovedano. Koncert, ki ga je nameraval prirediti pevski zbor Zveze učiteljskih društev v Italiji pod vodstvom profesorja zagrebškega konservatorijskega Srečka Kumerica v Kanalu na Gorislem, je oblastvo prepovedalo iz ozirav do javnega reda in mira. Enako je bilo od goriske podprefektore prepovedano delegacijsko zborovanje Zveze učiteljskih društev in pa kmetijski tečaj, ki ga je nameravala prirediti Zveza za svoje člane takoj po končanem delegacijskem zborovanju. Da, nstavitil se je morala celo takoj že pričeta pevstva vaia in predsednik Zveze je moral podpisati izjavo, da bo gledal na to, da se učiteljski sploh ne bodo zbrali. Tako se dozala od oblastva priznani Zvezi zakonito priznanih slovanskih učiteljskih društev v svobodni Italiji v letu 1926. po Kristu in četrtem letu fašistovske ere.

Rekord v priznanju slovanskega jezika. Izgnali so slovanski jezik iz šole, iz državnih uradov, iz sodnije in skoro docela tudi iz cerkve. To priznava tudi fašistovski glasilo »Popolo di Trieste« v nekem članku, ki ga je objavil v svojih številki od 1. avgusta. Tam pravi namreč: »V Italiji se ne more niti govoriti o večjih manjšinah v obmejnih pokrajinah, ki ne bi govorili italijanski, saj le resnica, da tudi tiste slovanske skupine, ki so se vrnile v naše meje znajo govoriti. Čitajo in rabijo italijanski jezik. Na drugi strani je jezik v vseh šolah, na sodniji, v cerkvi, italijanski, tudi za takozvane jezikovno mešane cone.«

Kako je mogla torej komisija za pregledovanje bikov čuti sploh potrebo, da izda neko naznanilo na vse posestnike bikov poleg italijanščine tudi v nekem slovanskem idijomu...

Kontantaria menda ni treba. Dopisnik gotovo ne spada ni med članke omenjene komisije in ne med posestnike bikov, temveč k večjemu med bike same.

Se o zoni proti slovanskim časopisom. Istega dne kakor »Istarsko Rieče«, t. j. z datumom od 17.

Držite se stare navade in uporabljajte še nadalje davno preizkušeni Pravi Franckov kavni pridatek.

Ta pocenjuje kavo, jo krepeča in ji daje dober okus.
Tudi k žitu spada neobhodno Pravi Franck.

Julija sta prvič posvarjena tudi slovenski tednik »Mali list« in hrvatski tednik »Pučki prijatelj«. Vzrok, ki se navaja v odloku je isti kakor pri »Istarski Riječi«, da namreč list ni v skladu z načelom državne discipline, ki se ga mora javni tisk predvsem držati in da pogostoma objavlja napačne vesti in tendenčne pripombe k istim, ki že morejo razburjati duhove z nevarnostjo za javni red.

Kakor smo že pisali se prekliche pripoznanje odgovornega urednika lista, ki je bil dvakrat posvarjen po prefektu. Dosele so bili prvič posvarjeni sledeči slovenski listi: »Goriška Straža« v Gorici, »Istarska Rječ« v Trzinu, »Pučki prijatelj« v Trzinu. Tudi ostala dva slovenska lista »Edinost« in »Novice« sta bila že posvarjena od oblasti, dasi še ne v obliki, ki jo predvideva novi tiskovni zakon.

Radi popolnosti omenjamo, da je bil obenem z navedenima slovenskima dnevnikom, ki izhajata v Trzinu, posvarjen tudi italijanski list »Corriere delle Giulie«, ki ga izdajajo fašistovski desidenti v Trzinu in ki je namenjen proti prefektu in sedanjemu komisarju tržaškega fašja v Trzinu poslanca Riccitu. List je bil tudi že ponovno zaplenjen.

Prejšnji teden je bilo oficijelno fašistovsko glasilo dvakrat zaplenjeno. Prvič v noči od ponedeljka na torek, ko je priredilo o polnoči posebno izdajo o smrti Oskarija Cosullicha. V tej izdani izdaji je prinesel tudi članek pod naslovom »Tua izobrazba«, kjer je po svoje opisal precej hude incidente, ki so se odigrali v Trzinu med mornarji angleških vojniških ladni in fašisti na predvečer odhoda iz Trsta.

29. julija pa je bil zaplenjen »Popolo«, ker je na prvi strani objavil članek pod naslovom »Pietro Poll«, s katerim je žalil francosko sodstvo in ki bi lahko skali medsebojne odnose med Italijo in Francijo.

»Goriška Straža« od 28. julija je bila zaplenjena radi uvodnika »Beseda slovenskih katoličanov« in

radi članka »Je to pravilno!«, v katerem se je vrnila tiskovna napaka, ki je smisel spremenila. Izšla je v drugi izdaji.

Vprašanje slovenskih sportnih društev v Italiji. Ponovno smo že pisali o izpadnih fašistovskih glasilih in tudi italijanskih sportnih organizacijah proti slovenskim sportnim društvom. Sedaj je postalo vprašanje zopet aktualno. V zadnjem času je bilo precejšnje vrenje v vodstvu italijanske nogometne federacije, ki se je končala s tem, da je stopil na čelo iste vladni komisar v osebi fašistovskega poslanca Ferritia.

V Trzinu samem se vleče že več dni skozi časopise debata o bolj ali manj, skoro bi rekli manj fašistovskem duhu, ki vlada v enem najmočnejših italijanskih sportnih društev v Trzinu »Edera«.

Današnji »Popolo di Trieste« piše v zvezi s tem vprašanjem sledeče: »Ko bo rešena zadeva »Edera«, ki je mimogrede povedano, bilo edino društvo, kjer se je skušal sport pretvoriti v politiko, se bo moralo rešiti tudi vprašanje slovenskih nogometnih društev, ki bodo morala razumeti, da ni mogoče živeti ločeno od Nacije, ki je sedaj tudi njih Nacija. Naj le uganjajo sport, toda ne bodo več smela braniti se pristopiti k nacionalnim federacijam, ne bodo smela več ustratiati na tem, da živijo daleč od ostalih mestnih in državnih društev.« Nato se citira primer s češkega, kjer so tudi nemška sportna društva vključena v edini državni federaciji. Članek konča takole: »Osvorili smo torej jasno. Sport se ne more in ne sme odtegniti fašistovski kontroli. Fašizem ima odgovornost in dolžnost, da disciplinira, da pomladi in da ojači vse nacionalno življenje.«

Škoda je samo ta, da fašizem ne loči Nacije od države med tem ko je tlačeni slovenski manjšini v Italiji v razlika pregledoboko ukoreninjena v srce in tudi fašizem ne bo mogel te razlike izbrisati.

Brat Valentin Žic je bil po enomesečnem preiskovalnem zaporu v soboto dne 4. septembra končno izpuščen na svobodo. Agilnemu bratu oblastnemu čelniku dalmatinskih Orjun in organizatorju jugoslovenskega Pokaštelja k njegovemu osvobojenju iskreno čestitamo radostni nad propadom zlih namer njegovih in Orjune sovražnikov.

Domovinoznanstvo — nezadostno. Pred par dnevi se je hotel gospod Ivo Matoš, norčevati iz slovenskih novinarjev, da ne vedo, kje se nahaja Triglav in da ne razpolagajo s posebnim znanjem domovinoznanstva. Pri čitanju zagrebških »Novosti« pa smo imeli priložnost obćudovati domovinoznanstvo zagrebških listov, ki poročajo, da je ustavljeno delo v rudnikih Kolenic in Glajhenberg. Zagrebčani mislijo pri tem namreč Kočevje in Rajhenburg!

Komunistično gospodarstvo v nesrečni Rusiji postaja vedno večji unikum, ki razgaljuje neprestano neznosne razmere, ki jih je zaplodilo suho teoretiziranje in eksperimentiranje na račun ruskega naroda. Tako objavljajo sedaj listi, da je bila zadnja bilanca ruske svetjske trgovine z žitom pasivna za 14 milijonov zlatih rubljev, kar pomeni, da delajo državne institucije, ki se pečajo z žitno trgovino, s stoprocentnimi izgubami. Za nameček pa morajo sovjeti plačevati do 75% obresti za kapital, katerega so dobili na razpolago za trgovanje z žitom. In takega gospodarstva si pri nas žele še nekateri bedaki ali pa kriminalni tipi.

Konstatiramo. Kakor je znano našim članom in prijateljem, je doslej prinašala zagrebška »Riječ« v posebni koloni izjave g. ing. Čavljine. Sedaj je s svojo nerazumljivo gostoljubnostjo napram temu gospodu prenehala in objavljala zopet samo izjave in poročila prave Orjune, ki je pričela po dolgem spanju zopet delati pod vodstvom poznaneega narodnega gospodarskega pisatelja dr. Mirka Kus-Nikolajeva.

Lenin na mrtvaškem odru. Ob priliki obletnice smrti apostola rdeče in krvave Rusije je šel po državi narodnih komesarjev strog ukaz, da morajo vsi trgovci in obrtniki okrasiti svoje izložbe s slikami pokojnega. Tako tudi v Sevastopolu, kjer so se ukaza vsi privredniki striktno držali in okrasili izložbe. Karakteristično je bilo to, da je bila v vseh izložbah slika Lenina na mrtvaškem odru, katerega je bila tiste dni popolnoma razprodana.

Italijanska justica. V Prestranku so pred nedavnim časom aretirali karabinjerji poznaneega Postojnca na Franca Gorjanca, ki je bil malo bolj počasnega mišljenja. Tako po aretaciji so ga zbili na prav italijanski način. Nato so ga vrgli v zapor, kjer ni bil niti zaslišan, niti predan v nadaljnje poslovanje sodnim oblastim. Ostal je zaprt v karabinjerjski ječi, kjer so siromaka tako strahno pretapali, da mu je napačno počila pod udarci kunda črepinja nad tilnikom, radi česar je tudi nato po groznih mukah umrl. Pokopati so ga v soboto čisto na tihu in brez vsake preiskave ali zaslišanja, kdo je izvršil nad njim ta bestialni umor. Tako suho poročilo.

Pri nas pa se še dobe ljudje, ki verujejo v laško justico in to svoje mnenje o njej razlagajo s pristojnih mest v nameri škodovati njim, ki so bili prisiljeni pred to inkvizitorsko justico pobegniti na naše ozemlje. Slučaj Gorjanca pa ni osamljen, nego je še na tisoče enakih in še težjih.

Glasiilo Orjune v Južni Ameriki je pričelo izhajati s 28. junijem in se imenuje »Jadranc«. List je prav dobro urejevan ter mu želimo pri oznanjevanju jugoslov. evangelija in orjunaške ideologije kar največjega uspeha.

kije pred 48 Orjunaši. Opozarjamo pa resno, da naj nikarj ne prevč ne klčjeje volka, ki jih zna morda kaj kmalu obiskat!

Dr. Ninčič je bil izvoljen predsednikom točasnege jesenskega zasedanja Zveze narodov in je imel lepo priliko kot zastopnik naroda, ki je moral pretrpeti največ po navalu germanskega Dranga, sprejeti Nemčijo v Z. N. Upamo, da bodo vsaj sedaj naši kabinetni zunanji politiki uprli pogled z ranjenega nosu Diktatorja tudi kam drugam, ko so imeli priliko spoznati napore Francozov za omogočitev vstopa Nemčije v Zvezo Narodov.

Prvo nagrado za najskandaloznejšo zastavo, ki naj bi bila »zastava«, bi odnesla to pot gotovo raztrgama in brezlika cunja, ki je vsela z uradniške hiše Kranjske hranilnice v smeri proti Simon Gregoričevi ulici za kraljevičey rojstni dan. Mnenja smo, da bi si lastnica te hiše, ki v prejšnjih dobrih časih ni prav nič štedila sredstev za zastave, že lahko toliko posegla v svoje globoke tresore, da bi oskrbela njene hiše z dostojnimi zastavami. Priznamo, da so danes zastave draga stvar in da si jih ni mogoče nabavljati za vsak narodni praznik in da je potreba izbrati njih »kapaciteto« do zadnje nitke. Vendar mora veljati tudi pri tem iznabljaju gotova mera smisla za javni čut, kateremu so »zastave«, kot je bila omenjena, vse preje kakor izraz patriotizma.

Gospod Högl Georg, gostilničar, Kukova vas, pošta Fara, Slovenisch ist mir nicht verständlich, auch meinen Gästen nicht! Infolgedessen zurück! so blagovolili napisati g. Höglar na neki strokovni slovenski list, ki je bil njegovemu prevzohoditelstvu poslan na ogled. Menimo, da bi veljalo za gospoda spriču njegovega neznanja našega jezika tudi malo zurück über die Mur, kjer bo morda lahko izhajal samo z nemščino, ki je pa glasom njegovega pravopisa na gorenji izjavi ne obvlada posebno briljantno. Ako pa tega zurücka ne bo, potem se bo moral ponosni gospod Höglar že prej ali slej sprijazniti s slovensko slovnico in jezikom, ki ga njegovi spoštovani gostje tudi ne razumejo.

Volitve v trgovsko zbornico. Naš zadnji članek je gotovo gospodu sicer vzmiral, dosegel pa ni popolnega uspeha, ker nam pogled po »Stanovski listi industrijev« pričča, da se nahaja dospod industrijev Westen na listi v I. kategoriji, dočim so potisnili gospoda Zadravca Jakoba v II. kategoriji med namestnike. Kolikor smo informirani, je g. industrijelec J. Zadavec odločno odklonil to proti njegovi volji izdano kandidaturu, v kar je bil čisto upravičen, če pomislimo na njegovo trideset let trajajoče gospodarsko delovanje in dejstvo, da je zadnja leta že funkcional kot zbornični svetnik. Sedaj pa naj bi se na ljubo Nemcev in Madžaronov umaknil med namestnike, ker želi tako morda gotova oseba, ki ima interese na tem, da pridejo v slovensko trgovsko in obrtniško zbornico zopet ljudje, ki ne obvladajo točno našega jezika in ki bodo prav zanimiv pojav pri zborničnih razpravljanih, na katerega se bomo skoro gotovo še povrnil.

Sedajni izvršni položaj vlade povzroča njenim podpornikom marsikatero bridko uro, ko v potu njihovih obrazov abecedarijo z raznimi fantastičnimi kombinacijami. Seveda ne gre pri tem brez tisočkrat že pokopane Orjune, ki ji vsi še vedno pripisujejo v slehernih teh kombinacijah važen položaj. Kakor nas zabavajo te abecedarske tako moramo gospodu odločno korigirati pri njenih kombinacijah z Orjuno in nekimi »nerukci«. Prvič, ker ve sleherni otročaj, da črna roka po solunskem procesu ne eksistira in da ima danes pretežen vpliv bela roka, koje neko krilo ne stoji baš v slabih vezeh s sporazumaši Drugič pa zbog jezuitske podvale, ki tiči v teh psevdokombinacijah, na podlagi kojih bi morali v doglednem času

izgubiti vse one tihe, a veleuplívne simpatije faktorjev, ki ne računajo samo z današnjo zmešano in breznačelno politiko, ampak tudi z bodočnostjo. Uverjeni so lahko ti zli kombinatorji, da se dvakrat motijo pri sestavljanju njihovih kombinacij, če mislijo na ta način spodrezati Orjuno. »Črna roka« kot taka je bila in čast onim, ki so znali v njenem znamenju končati z brezdušno protinarodno dinastijo in z nastavitvi avstrijske prodiranje v Srbijo, kot avstrijsko kolonijo, najsi je vstal proti njim ves nemški smokovski gozd, prezir civilizirane Anglije in protesti italijanskih oficirjev, vračajočih srbska odlikovanja. Danes pa je »Črna roka« mrtva, kar lahko verujejo tudi vsi, ki nas vežejo z njo, ker bi v nasprotjem slučaju gotovo ne mogli osem let po osvobojenju stopati na ministrske fotelje veleizdajalci, ki so psovali največjega jugoslovenskega Kralja.

LOV ZA NEDOSTATKI IN KAZNI.

V zadnjem času se v železničarskih krogih mnogo govori o kaznih. Posebno da so napravili nekateri direkcijiski organi pravcati lov na razne nedostatke, katere se naj najde v ljubljanskih kurilnicah. Na piko so vzeli posebno načelnike in podnačelnike ter ostale nadzorne organe teh edinic.

Vedno smo za to, da se nedostatke v naših državnih ustanovah odpravljaj. Mnenja pa smo, da so povzročitelji nedostatkov lahko tudi drugod, ne samo v ljubljanskih kurilnicah. Tudi v Mariboru, de-lavnica in kurilnica, ter tudi pri direkciji sami niso nezmotljivi in ne-grešljivi ljudje.

Smu za odpravo nedostatkov in tudi kaznuje naj se krivce, ampak dobro je, če se ne dela nobenih iz-jem, niti pri starih, niti pri mladih, niti pri naših, niti tujerodnih, niti pri naših državljanih, niti pri ino-zemcih, povsod in pri vsakomur in za vsakogar naj velja ista pravica.

Toliko na znanje vsem in vsakomur, katremukoli je pač na tem ležeče, da se dela v naših državnih ustanovah po pravici, in kateri vedo, da se da najti povsod nedostatke.

Po potrebi se bomo povrnil na to polje.

Dopisi.

St. Peter pri Mariboru. Na praznik so se pri nas med seboj stekli fantje, pri čemur je nastradal Franc Poslužnik, ki je zadobil več težkih ran z nožem in par ur po pretepu izdihnil. Omenjamo ta dogodek le kot tipični slučaj, kako obravnava naša javnost in časopisje ta slučaj, ki ga n. pr. »Slovenec« beleži z osmimi vrsticami. Kadar je govor o kakem spopadu Orjunašev in eventualnih žrtvah, pa so polne njihove kolone z blatenjem Orjune in Orjunašev.

Kamnik. V našem lepem in narodnem Kamniku je mogoče opaziti na nekaterih hišah še vedno ostaneke nekdanjih nemških napisov. Mislimo, da je osem let po osvobojenju pač že čas, v katerem bi lahko ti nemški napisi izginili.

Pesnica. Tudi k nam je priplul val nacionalističnega gibanja in obšel pesniško delavstvo, ki je pričelo izpregledovati in spoznavati, da mu še dolgo ne bo v odrešenje megle-no doktrinarstvo in frazerstvo sedanjih socialističnih frakcij. Pripravlja se baš iz njegovih vrst ustanovitev Orjune, katero pa hočejo zaprečiti neki inteligenti, ki so menda pozabili, da izhajajo iz naroda in da žive samo po njegovi milosti in dobroti nad vse udobno in brezskrbno življenje. Tem inteligentnim sporočamo, da so zaman vsi njihovi napori in da bo Orjuna v Pesnici vkljub vsem oviram ustanovljena na strah narodnim sovražnikom, v opomin onim brezdelnežem, ki jim je danes izročena v oskrbo naša severna meja.

Pesniški Orjunaš.

Ustavitev dela v premogokopih T. P. D.

Država je po dolgem čakanju stopila iz rezerve in odločno nastopila proti premogarskim baronom, ki so vlekli zlato 100% dividende na račun davkoplačevalcev in izmogzganega delavstva. Izvršeni korak je bil najnuj potreben že pred leti in bi z njim prihranila državna blagajna marsikateri desetmilijonski znesek, ki bi ne izginil v tresorih raznih posredovalnih družb. Zahteve, ki jih stavi sedaj prometni minister na Zvezo premogovnih podjetij, so popolnoma upravičene in utemeljene.

Nesreča tiči v tem, da so bile te zahteve stavljen na način, ki je postavil delavstvo v revirjih pred dovršeno dejstvo in ta prevažni faktor čisto zanemaril. V tem momentu zbog državnih interesov ne objojamo tega koraka tako, kakor ga bi sicer morali. Kot poznavalci razmer v Trbovljah odgovorne kroge le resno opozarjamo, da v interesu javnega miru in reda zastavijo vse sile za čimprejšnjo definitivno rešitev spora. Zaenkrat mase še mirujejo, ker žive v dobri veri, da je spor samo prehodnega značaja z ostje naperjeno proti njim toliko osovraženi T. P. D.,

proti kateri je vendar enkrat nastopila država. Dobra vera pa bo spriču praznih želodcev kmalu prešla in potem ne bo prav nič čudnega, če bodo stopile mase v borbo, v kateri ne morejo nič izgubiti, ampak samo pošteno skaltiti obstoječe mirno stanje, vladajoče v Trbovljah po nesrečnem I. VI. leta 1924. Položaj je globoko resen in je upanje na prestiž pojačanih orožniških posadk zelo riskanten, ker bi se z njihovim aktivnim nastopom zaobrnil tok sovraštva proti državi, namesto proti T. P. D., ki bi imela v tem slučaju silen uspeh. Podzemski komunistični agitatorji so že na delu. Vzajemno z njimi sejejo zla semena i agenti provokatorji, kakor leta 1924. Na krogih, ki so započeli borbo, je sedaj, da jo naglo dovedejo do konca ali pa oskrbe z delom in jelom one mase rudarskega proletarijata, ki morajo baš na zimo postopati po trboveljskih ulicah brez najpotrebnejšega zasluzka. Vsako lahkomiselnostopiranje v tem oziru lahko povzroči nedogledno škodo v primeri s kojo bi bil i največji eventualni uspeh države v sporu s privatnimi rudarskimi podjetji zelo, zelo problematične vrednosti!

Kronika.

KAJMAKČALANSKA DESETLETNICA.
15. septembra bo desetletnica, odkar so bila na krvavih pečinah za ceno gmada padlih prebita vrata poti v izgubljeni in zarobljeni domovino. Ta dan se bodo oblekli zopet gospodje ministri v frače in odšli k zahvalnim službam božjim z ministrskimi avtomobili. Med njimi bo celo kak bivši k. u. k. rezervni avstro-ogrski častnik. Habsburški himnopojsi ne nastopijo, ker

reprezentirajo jedro in mozeg Jugoslavije v lepi Genevi.

V Vojvodini pa bodo v podkrepitve svečanosti posetili odposlanca vlade jugoslovenske dobrovoljce z nasajenimi bajoneti, da jih na zimo izženo, ker je vlada prodala dobrovoljsko kolonijo X ali J. Morda bo zopet tekla kri, kakor zadnjič v Biosegu, kjer je 40 orožnikov z nasajenimi bajoneti izganjalo dobrovoljce in jim odjemalo poljske pridelke.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

Je najmodernejše urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najprostejšega do najmodernejšega. - Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. - Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole Risanke, dnevniki in beležnice.

Dobro in po brezkonkurenčni ceni
nabavite si vsa moška oblačila, osobito za **šoloobvezne**
edino le v detajlni trgovini konfekte. tovarne
Fran Derenda & Cie.
Gradišče, nasproti dravskega gledališča.

ZRNA.

Z. M. K. Krinski:

MISIJONAR...

(K potovanju Orlov v Rim.)

Resnih obrazov iz hiš so hoteli danes vaščani, ni delo jim mar in napolnili so božji hram beli — prišel v župnijo je misijonar...!

Osem dni on le v župniji ostane, župnik v nedeljo na leci je bral, vabil k pokori za vsak dan vaščane, pride v pekel, kdor doma bo ostal!

Grešnikov črne bo duše obračal, vodil na svetlo in trnjevo pot, kdor pa pokoro bo trdo zavračal, se bo pogubil pod težo vseh zmot...!

Danes pa je po vsi cerkvi grmelo, — kakor velec je vsenemški ukaz — on pa upil je, iz njega gorelo je vse in kri mu ušla je v obraz...

V cerkvi je ljudstvo vse v narodni nošnji, vse je domače in pisano vse, živo kot bujne so trate ob košnjih, greda in travnik podobno cvete...!

... Spet zakriči misijonar iz Ljubljane: »Le proč s to nečnjo, dekleta, posluš — ve v tistih bundrah ste kot bele vrane, spodaj košate prevč, to je napuh...!

Proč s tem, le proč! misijonar spet udari trdo po leci iz viška s pestjo, »nošnje te Bog vas, dekleta, obvari, čujte, dekleta, proč — s pečo le-to...!

Inž. Roglič Stanislav:

K nacionalizaciji železnice.

V našem glasilu kakor tudi že v drugih naših dnevnikih, tednikih, mesečnikih se je precej pisalo o nedostatnem stanju naših državnih železnic. Koliko je na vsem tem resnice, naj pojasnjuje sledeče moje pisanje, ki vsebuje največ popis stanja našega strojnega parka, v kolikor more to zanimati našo širšo javnost, ki je v posredni in neposredni vezi z obratom na železnicah ljubljanske direkcije.

Izjaviti moram, da se vrši obrat v skoro najskrajnejšem pomanjkanju lokomotiv; teh je ravno toliko še, da se vzdržuje redni promet. Če bi pa nastopil močnejši promet, n. pr. tranzit Praga - Dunaj - Trst, bi prišli v zadrego glede dostave strojev, ki naj bi delovali ekonomično in varno. Glede ekonomije in varnosti obratovanja bi se dalo že sedaj pri rednem prometu kaj razmotrivati, pa to ni namen tega članka.

S širšega vidika na naše prometne prilike se more ugotoviti, da

osel naj nosi sam — svoji ušesi, ne pa — presersko-rakiško dekle...! v tla so uprla dekleta očesi in nejevoljna so šla iz cerkve...

Pa le uspel je gromovnik srditi, narodno nošnjo izgnal iz cerkve — s tem je on hotel za Nemce ubiti narodni ponos slovenske zemlje...!

Tukaj popreje in tamkaj pozneje grmel je baje še slični ukaz, da sém polagoma nemški duh speje, da nam potujiči — slovenski obraz...!

Danes še vedno — ko smo že svobodni — rimski hlapčoni, Vi naših ljudje, rujete napram nam in zemlji rodni — Rim je otopil že Vaše srce...!

Ura napoči in v solnčnem sijaju veliki dan — ki Vas zruši na tla...! narodni moči — ne rimskemu zmagju — dajali boste račun za vsa zla — — —!!!

V dim izpremenjene milijarde.
Naš narod popuši vsako leto cigaret in tobaka za milijardo in petsto milijonov dinarjev. Ako prištejemo k temu še vsote izdane za papirčke in žigice pa se približamo številki dveh milijard dinarjev, s katerim bi lahko ustvarjali v tej zemlji čudežna dela na vseh poljih in jo v kratkem dvignili do najvišje popolnosti, v kateri bi se lahko kosala z marsikatero državo, ki gleda sedaj s tolikim preziranjem na balkanske Jugoslovence.

narja, materijala in delavnih moči je povzročilo zastoj dela v tvornicah in delavnicah, nastopil je čas štednje in izgovorov, da se naj poma kakor se ve in zna, ter da se kakorkoli vzdrži promet na železnicah. Prvo in drugo leto je še šlo dobro, ker so bile lokomotive kakor tudi vse ostalo iz predvojnega časa iz najboljšega materijala in ker je bilo tega še nekaj v zalogah.

Ko pa se je te zaloge izrabilo in ko so začele vsled pomanjkanja hrane pešati delavske moči, ki so se redčile tudi vsled potrebe vojske, je pa nastopil v železničarski službi čas skrajne neekonomije obnem pa je začela padati varnost prometa.

Kolikor se tiče materijala, je v prvi vrsti omeniti baker, iz katerega se delajo strojne peči. Mimosgrede naj bo povedano, da se rabi za večji stroj približno dve do tri tone tega materijala in da je letna uporaba takega obrata, kakršen je v območju današnje ljubljanske direkcije, ca. tristo ton. Ker v vojnem času niso imele avstrijske železniške uprave bakra na razpolago, so začele istega nadomeščati s glavnim železom. To pa je bil najsilnejši udarec za ekonomijo in posredno tudi za varnost obrata na železnicah. Vsled železnih peči parnih lokomotiv je padla časovna izraba strojnega parka, rapidno so pa rasti vzdrževalni stroški sicer dobro konstruiranih strojev. *Tozadevni statistični podatki širšo javnost ne morejo zanimati in tudi to mesto ni pripravno za obširne tehnične razprave.*

Za časa političnega preobrata v letu 1918 je bil ves strojni park sedaj naših železnic v skrajno slabem stanju. Jedro tega slabega stanja so pa tvorile železne peči parnih lokomotiv, katerih življenska doba še polovico one ne doseže, ki jo imajo bakrene peči, poleg tega pa v času obratovanja trajni nedostatki, popravila in večje rabe premoga za prepeljavanje vlakov. Ako se je hotelo vzpostaviti red v strojno izvršni službi, se je moralo obnoviti peči in železo zamenjati z bakrom. Nastopil je čas denarne borbe. Delo stane veliko denarja, še več pa nabava prvovrstnega materijala; ker je bilo potrebno na stotine lokomotiv popraviti, se je rabilo mnogo tega materijala. Obnova peči in ostalo pripadajoče popravilo enega stroja stane danes okoli tristo tisoč dinarjev.

Ta borba za denar, nabavo materijala in izvršila popravil na strojih se je vršila v znamenju osebnih, strankarskih, državnih in nacionalnih koristi. Nekatere osebnosti so štitele svoje koristi zgolj iz osebnoegoističnih ciljev ne menčje se za stranke, državo ali narod;

druge so našle za potrebno spravljati svoje osebne koristi v sklad z omenjenimi strankami, dostikrat prezirajoč koristi naroda in države; tretje so skušale spraviti svoje potrebe v isto vrsto z državnimi; četrte z nacionalnimi itd. v vseh možnih kombinacijah.

V območju bivše južne železnice, ravnateljstvo Ljubljana, so bili v strojno tehnične potrebe vpljani le bolj sami Nemci in njihovi prijatelji to in onostran državnih meja. Ti vsi so znali vzpričo tozadevne nevednosti našega naroda izkoristiti ta položaj v svoje osebne koristi, ki so bile največkrat protivne naši narodni državi.

Vsesplošno se je naš narod močno udeleževal za nacionalizacijo južne železnice. Cilje je pa bilo težko doseči, ker od Nemcev nihče ni hotel izdati pravega pota. Vspričo odpora tujerodcev, ki so imeli vsa merodajna mesta v rokah, je bilo nepopisno težavno priti nam začetnikom naprej. Vse so držali tajno, skrito in najglavnejše stebre strojne službe, to so temeljne knjige strojev, so puščali navidezno v nemar, samo da ne bi zbudili pozornosti na najpriljubnejšo pot. Vsporedno z izvrševanjem službe se pride potom študija temeljnih knjig do zaključka, da je pač lokomotiva najvažnejši del iste in da se vse delovanje in vzdrževanje ravna v glavnem po peči. To si naj zapomni vsakdo, ki se hoče količkaj baviti z železničarstvom. Pod pretvezo, da nimamo tehnične terminologije, so pa še pisali v te knjige do približno leta 1924 v nemškem jeziku. Do tega časa se pa je že šest let pri ostalih naših državnih železnicah uradovalo v tej panogi v našem službenem jeziku.

Toliko ponovno v vednost vsem in vsakomur, ki govori o lojalnosti Nemcev.

V območju bivše južne železnice, ravnateljstvo Ljubljana, so se vršile kupčije z materijalom in delom v skrajno napeti nacionalni borbi. Nemci so imeli položaj v rokah in to tem lažje in močnejše, ker so imeli s svojimi strokovnjaki v rokah veliko večino naših strankarskih politikov in bančnikov. Osebnosti interesov teh politikov so

Kupujmo in podpirajmo izvrstno
Kolinsko eikorijo
domači izdelek.

mного zakrivili, da se je nacionalizacija strojnega oddeljenja južne železnice, ravnateljstvo Ljubljana, kar za dobo šestih let zavlekla. Pri pomoček za to zavleklo je pa bil tudi vpliv večdesetletnega dela Schulvereina, Südmarke in drugih nacionalnih organizacij med našim narodom.

V znamenju teh bojev se je vršilo nakupovanje bakra in drugih takih predmetov za vzdrževanje strojev. Nabava več sto in sto milijonov vrednih materijalij se je vršila iz nemških v nemške roke, bore malo drobtinice je padlo v prvih letih naše osvoboditve v naše narodne roke.

Poleg premoga, o katerem sem že večkrat javno pisal, je torej baker ena najvažnejših tvarin, katero potrebuje vsaka železniška uprava, pa naj ista obratuje s parnimi ali pa z električnimi lokomotivami. Kakor sem že omenil, se potroši v naši direkciji okoli tristo ton bakra, v celi državi za železnico pa okoli tisočpetsto ton v vrednosti kakih petdeset milijonov dinarjev. Vsekako je to vpoštevanja vredna vsota, na katero moramo tem bolj paziti, ker se ista zaenkrat izgubi iz države.

Pa preidem nazaj na položaj glede strojnega parka v naši direkciji s posebnim ozirom na delovanje in popravljanje v mariborski delavnici.

(Dalje prihodnjic.)

Računski stroji. THE REX CO., Ljubljana.

Orjunaši ne poznamo prav nič onega načela oblasti radi oblasti, ki je danes misel vodilja vseh na demokraciji slonečih strank, nego hočemo samo vlade mož, sloneče na absolutnem zaupanju svestnega naroda, svobodnega sterlnosti sedanjega parlamentarizma in lesenih partizanskih forem.

To morate čitati!

Vsa damska in moška garderoba bo zopet kot nova, ako jo daste kemično čistiti in likati samo pri tvrdki

Jos. Reich
LJUBLJANA
Poljanski nasip 4-6.
Poizkusite in presenečeni bode!

RESTAVRACIJA LJUBLJANSKI DVOR

najmodernejše urejena in oskrbovana. Izborna kuhinja. Najboljše domačije inoz. vina. Pristni teran. Vsak dan morske ribe.

ALBUMI FAVORITI! KROJI!

Svetovnoznan "Favorit" Album (sezonska izdaja) in novo izšli "Favorit" mesečnik, nudi veliko izbiro najnovejših modelov in njim odgovarjajoče zrezane kroje v vseh velikostih. Vedno v zalogi samo v veletrgovini

ANT. KRISPER, LJUBLJANA
Stritarjeva ulica št. 3 * Mestni trg št. 26.

Edino zastopstvo za Slovenijo

Istotam velika izbira krojaških modelov (pupe). V zalogi so tudi vse potrebščine za krojače in šivilje ter drugo modno blago, galanterija, igrače, čevlji. **Na drobno! Na debelo!**

Ant. Krisper
LJUBLJANA
Mestni trg 26

ZALOGA
galanterijskega blaga.

Tovarna čevljev

VSI
hočejo zlatnik, ki se nahaja v **Zlatorog terpentinovom milu.**

Poskusite tudi Vašo srečo in prepričajte se o nedosegljivi kakovosti tega res čudovitega mila!

GRADBENO PODJETJE
ING. DUKIČ IN DRUG

LJUBLJANA
Bohoričeva ulica št. 24